

Національна академія наук України
Інститут економіки промисловості

На правах рукопису

Спасов Юрій В'ячеславович

ОБНОВЛЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ
В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ (ФОРМУВАННЯ
НОВОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ)

Спеціальність 08.02.03 - Управління, планування
та державне регулювання економіки

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Донецьк 1997

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00737944 (Y)

48 38 240

Дисертацією є рукопис.
Роботу виконано в Державному базовому центрі критичних технологій у машинобудуванні "КРИТТЕХМАШ" Державного комітету України з питань спеціальної інформації та критичних технологій (м. Дніпропетровськ)

Науковий керівник - доктор економічних наук, професор

ЧЕРЕДНИЧЕНКО Микола Олексійович

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
Іванов Микола Іванович,
кандидат економічних наук, доцент
Краснова Вікторія Василівна

Провідна організація -

Донецька державна академія,
управління Міністерства освіти
України (м. Донецьк)

Захист відбудеться "20" червня 1997 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 06.08.01 в Інституті економіки промисловості НАН України за адресою: 340048, Донецьк, вул. Університетська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту економіки промисловості НАН України.

Автореферат розіслано "16" травня 1997 р.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради

Поклонський Ф.Ю.

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ
НАН УКРАЇНИ

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність теми дослідження. Проблема відновлення та реконструкції основних фондів промисловості нерозривно зв'язана з доцільністю виробництва того чи іншого виду продукції. В умовах переходу економіки України від системи планового соціалістичного господарства до ринкових відносин реконструкцію і оновлення основних фондів промисловості не можна розглядати окремо у відриві від виробництва безпосередньо продукції.

В умовах соціалістичного господарства головним завданням розвитку економіки був зріст темпів виробництва, збільшення валових показників, при дефіцитному укладі економіки була відсутня проблема збуту продукції, тобто завдання, скоріше, було в протилежному - своєчасному постачанні виробництва. У даному випадку виробничі витрати розглядались незалежно від зовнішніх чинників. Враховуючи те, що економіка колишнього Радянського Союзу мала плановий і замкнений від зовнішнього світу характер, можна було дозволити утримувати парк морально й фізично застарілого обладнання. Затрати на утримання та ремонт чорної та кольорової металургії склали в еквіваленті доларів США близько 2 мільярдів. У тих же економічних умовах зменшення витрат навіть на 1 відсоток приводило до переконливих цифр економії грошових коштів.

Наші металургійні галузі необхідно реконструювати: використовувати більш економічні процеси виплавки металу, виробництва коксу, одержувати сучасні види і сортаменти листу, профілів, труб. Між іншим, Україна та Росія володіють найпотужнішими металургійними комплексами в Європі. У 1994 році по виробництву металу Росія була на 4-му місці у

світі. На 1-е місце вийшла Японія, потім США й Китай, Україна знаходилась на 7-му місці. Після розпаду СРСР металургія розділилась у такій пропорції: Росія - 55%, Україна - 40%, Казахстан - 5%.

Зараз, перш за все, потрібно виділити організаційні та економічні причини, які обґрунтовують необхідність перебудови системи управління, планування та організації виробництва. До них відносяться:

перехід від командно-адміністративної планової системи ведення економіки до ринкових відносин, який різко змінює орієнтацію виробництва;

розрив економічних зв'язків, що виник у зв'язку з отриманням незалежності нових держав.

Підприємства в цих умовах виявилися непідготовленими працювати на принципах економічної самостійності.

Щоб використовувати досягнення науково-технічного прогресу необхідно виділити головним критерієм виробництва якість з орієнтуванням на запити споживачів. Для цього потрібно розробити теоретичні основи, тобто ту базу, за допомогою якої можна оновити господарський механізм. Так як на економічну систему суспільства чинять сильний вплив політика, мораль, культура, традиції, норми людської поведінки. Не можна механічно копіювати ні один з типів існуючої нині економічної системи. Але, враховуючи вимоги діалектичної логіки (адекватного відображення дійсності), існуючого досвіду передових зарубіжних країн та особливостей господарських умов, що склалися, з об'єктивною необхідністю виникає доцільність трансформації економіки України в регульовану ринкову систему.

Потрібен якісно новий підхід до проблеми управління,

оновлення та реконструкції основних виробничих фондів промисловості в умовах переходу України на ринкові економічні відносини. Перш за все, потрібно створювати виробництва, які спрямовані на гарантованого кінцевого споживача виробленої продукції. Основною проблемою економічного виробництва в умовах вільної ринкової економіки виступає проблема реалізації виробленої продукції. Споживач продукції, в кінцевому рахунку, визначає вимоги до створеної продукції. В умовах конкуренції споживач диктує якість і кількість, асортимент продукції. Це нова вимога до організації та регулювання процесу виробництва, вона є домінуючою при реформуванні економіки і системи управління нею і визначає актуальність вибраної теми.

1.2. Мета і завдання дослідження. Мета дисертації заключається в розробці концепції оновлення і реконструкції основних фондів підприємств у ринкових умовах:

провести аналіз існуючих підходів до методів управління оновленням та реконструкцією основних фондів ;

виявити чинники, як і визначають ефективність процесу виробництва на мікроекономічному рівні і реалізують економічну політику підприємства в умовах сьогодення;

визначити методологію побудування розвитку виробничої програми підприємства на коротко-, середньо- і довгостроковий періоди;

на базі сформульованої програми підприємства визначити принципи формування економічної політики в галузі оновлення та реконструкції основних фондів підприємства;

обґрунтувати макроекономічні чинники, які впливають на виробничу та відтворюючу функції підприємства в умовах ринкової

економіки;

розглянути проблему оновлення та реконструкції основних фондів промисловості у взаємозв'язку безпосередньо з усією господарською діяльністю підприємства, для чого потрібно обґрунтувати принципи, підхід побудування моделі господарювання для усіх ланок підприємства.

1.3. Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є методи управління промисловим підприємством, зокрема оновленням та реконструкцією основних фондів, а також зв'язаних з цим сукупність теоретичних та методичних питань ринкової економіки.

Об'єкт дослідження - підприємства металургійної промисловості України.

1.4. Методологія і методика дослідження, джерела інформації. Теоретичну і методологічну основу дослідження склали роботи вітчизняних і закордонних вчених у сфері управління і функціонування промислових підприємств в умовах ринкової економіки, а також положення функціонування виробництва на макроекономічному рівні. У роботі використовувались закони і нормативні акти України, що торкалися умов господарювання у регіоні та на промислових підприємствах галузі різних форм власності, результати статистичного, системного аналізу економіки підприємств, регіону та країни в цілому.

1.5. Наукова новизна результатів дослідження заключається в розробці положень по функціонуванню підприємств у нових ринкових умовах, визначення їх стратегії й тактики розвитку на основі виявлення та урахування впливу чинників на рівні мікро- та макроекономіки, обумовлених економічними умовами, що склались.

У дисертаційній роботі релізована цілісна наукова концепція розвитку й функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах.

До нових результатів слід віднести:

обґрунтування системного та комплексного підходу до проблеми оновлення й реконструкції основних фондів, яка розглядається з урахуванням економічного стану країни й нових ринкових умов;

новий підхід до організації та управління виробництвом, обумовлений тим, що оновлення основних фондів тісно зв'язане з процесом основного виробництва та довгостроковою стратегією реалізації продукції підприємства. Тобто, при оновленні виробництва основним критерієм виступають вимоги стратегічного плану розвитку підприємства на найближчі 5-15 років, у якому визначена та обґрунтована необхідність і склад того чи іншого обладнання, джерел фінансування;

спираючись на те, що оперативним критерієм діяльності підприємства є збут, реалізація продукції, постійний розвиток промислового виробництва, в роботі обґрунтовано положення про доцільність розробки на цій базі планів розвитку підприємства.

Таким чином, оновлення й реконструкція основних фондів є не самоціллю, а базується на довгостроковій програмі, яка сформована на базі маркетингових досліджень ринку. Вся діяльність підприємства на базі маркетингових досліджень ринку повинна будуватися за принципом "Від ринку - до виробництва", тобто розвиток виробництва доцільно здійснювати, виходячи із потреб ринку, а також внутрішніх економічних і політичних особливостей країни;

запропонування нового варіанту організаційної структури управління підприємством, де центральне місце займає служба

маркетингу, яка знаходиться на передньому плані, постійно проводить аналіз ринку, розробляє пропозиції по плануванню економічної політики в сфері випуску продукції, оновленню фондів підприємства;

обґрунтування системи управління інноваційним процесом, підвалинами якої є:

новий підхід до управління названим процесом, і, в першу чергу, до оновлення та модернізації основних фондів;

запропонована модель управління виробництвом, яка ураховує постійну необхідність модернізації та оновлення основних виробничих фондів;

концептуальна модель нових організаційних структур, яка враховує необхідність значного підвищення рівня управління підприємством та зниження витрат виробництва, так як зріст ефективності підприємства за рахунок підвищення цін на власну продукцію вичерпало свої можливості;

обґрунтовані методи урахування особливостей макроекономічних умов, які створюють основу для ефективної реалізації на підприємстві програми оновлення основних виробничих фондів з перспективою освоєння закордонних ринків збуту;

розроблений програмно-технологічний комплекс "Економіка ремонтного господарства" чорної металургії, реалізований як на підприємствах, так і в цілому в галузі.

1.6. Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що розроблені методи управління промисловим підприємством дозволяють не тільки вижити в мінливому зовнішньому середовищі, а навіть нарощувати виробництво потрібної споживачу продукції, оновляти основні фонди, підвищувати технічний і науково-технічний потенціал підприємства. Блоки управління капітальними

ремонтами були реалізовані на Нікопольському Південно-трубному заводі, на металургійному комбінаті "Криворіжсталь", металургійному комбінаті ім. Ілліча, Нижньодніпровському трубопрокатному заводі ім. К.Лібкнехта у Дніпропетровську. Сумарний економічний ефект від реалізації розробок складає 1.8 млн. гривень, у тому числі вклад автора складає 0,7 млн.гривень.

Методичні рекомендації за названими проблемами видано, апробовано і, в значній мірі, реалізовано на металургійних, трубопрокатних підприємствах, можуть бути використані на інших фондоемких підприємствах народного господарства, незалежно від форми власності.

1.7. Публікація результатів дослідження. Основні наукові положення, висновки та рекомендації автора опубліковано в 7 роботах загальним обсягом 17,4 д.а., з яких 3,8 д.а. належить автору.

1.8. Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів та висновків, загальний обсяг 172 сторінки машинописного тексту містить у собі 8 таблиць, 9 малюнків і включає список використаної літератури з 158 джерел.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Результати дослідження дозволяють сформулювати такі основні положення:

2.1. З урахуванням конкретної історичної специфіки розвитку економіки України, особливостей її економічної системи, проведено глибокий аналіз соціально-економічних умов формування сучасного ринкового господарства в країнах Заходу, вияснена суть його основних принципів, вивчено його елементи, механізми й

засоби взаємозв'язку між ними.

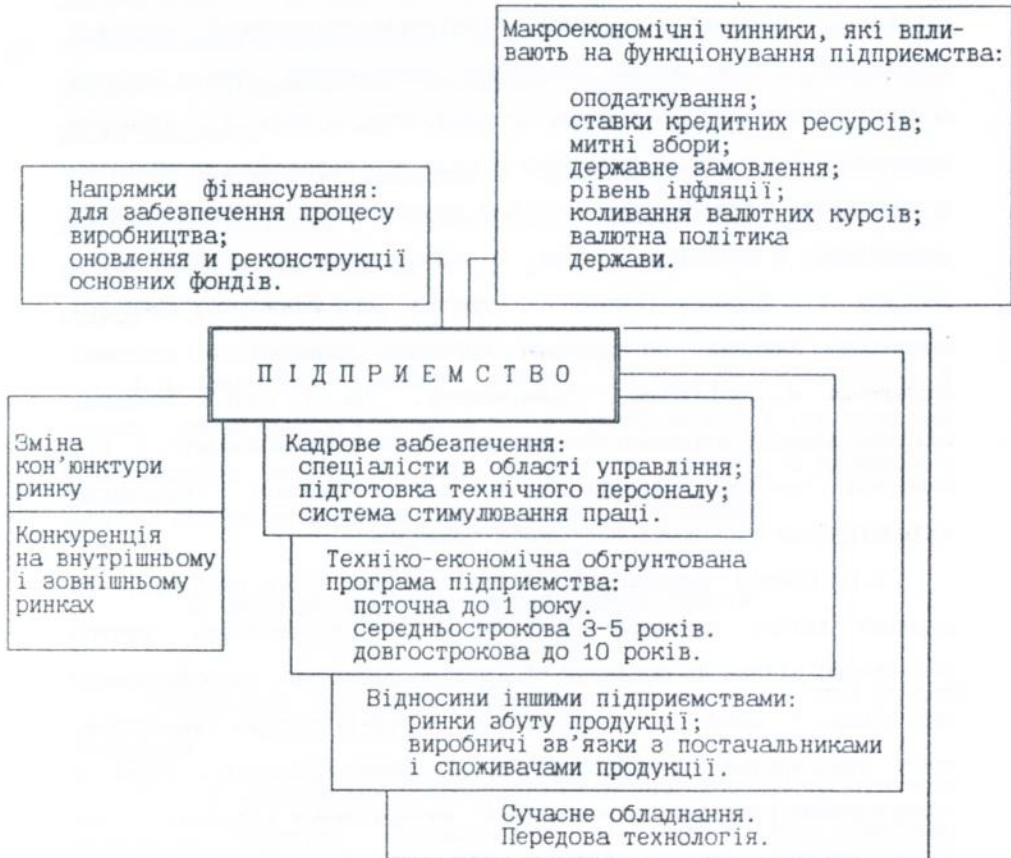
Було б також недоцільним відкинути весь досвід соціалістичного ведення господарства з головою кинутись у прірву вільного ринку. Західні вчені брали на озброєння позитивні особливості планової системи ведення господарства, крім того, будь-яке механічне копіювання неминуче приведе економіку України до невдачі.

Таким чином, у економіці України слід було б віддати перевагу вибору моделі "соціально-планомірної ринкової економіки". При цьому необхідно використати сильну сторону соціалістичної системи ведення господарства, а саме її плановий характер. Тому для поступового й плавного переходу до ринкових форм ведення господарства потрібно використовувати старі канали управління й прийняття рішень з наповненням їх якісно новим змістом та формами роботи. **Перехід до планомірної ринкової економіки повинен об'єднувати переваги планової й ринкової економіки з соціальним спрямуванням.** Це і буде основним змістом моделі "соціально-планомірної ринкової економіки". Від планової системи економіки тут дві основні переваги: планомірність та соціальний захист громадян.

2.2. Досвід розвинутих капіталістичних країн свідчить, що держава здібна впливати на весь процес відтворення шляхом постійного діяння на обмежену кількість елементів господарського механізму - обсяг та структуру урядових витрат та інвестицій, обсяг виробництва в державному секторі, обсяг субсидій і пільг у контролюємих державою фінансових і матеріальних ресурсах. Чим вужче спектр такого впливу, тим менший обсяг ресурсів знаходиться в розпорядженні держави, тим вище ступінь невизначеності цілей, встановлених у програмах розвитку. Це

зумовлює величезну важливість проблеми прийняття рішень в рамках економічної політики, розробки відповідного теоретичного інструментарія та практичних його додатків.

У дисертаційній роботі одержано результати аналізу економічного становища перехідного періоду, визначені чинники, які впливають на функціонування підприємства в ринкових умовах (див. мал. 1).

Мал. 1. Чинники, які визначають функціонування підприємства в умовах ринкової економіки.

Головним чинником є формування техніко - економічних виробничих програм підприємств, які дозволяють реалізовувати завдання в ринкових умовах від поточної мети до стратегічних завдань підприємства (від 1 до 10 років). На підприємствах необхідно розробити на рівні міжнародних стандартів бізнес-план розвитку. Для його реалізації в організаційну структуру підприємства слід ввести підрозділ, який буде виконувати функції маркетингу в умовах ринку.

2.3. Перебудова системи управління і організації виробництва передбачає формування якісно нового підходу до управління і **переорієнтації усієї системи виробництва на кінцевого споживача в умовах ринкових відносин.** Для цього на підприємстві слід виділити служби, які будуть виконувати професійно функції маркетингу, складання обґрунтованих бізнес-планів випуску продукції і технічного переозброєння основних фондів. Дослідження і висновки даного підрозділу повинні бути основою для формування виробничої програми підприємства і визначення стратегії розвитку на тривалий період.

Головне завдання цього підрозділу - складання програми маркетингу, в якій обґрунтовано вибір дій, що будуть виконані для того, щоб підприємство досягло своїх ринкових цілей. Доцільним є побудова маркетингової служби підприємства за функціональною ознакою. Цей підхід дозволяє визначити взаємні виробничі зв'язки підприємства, визначити межі компетентності, сформулювати вимоги до професійної підготовки персоналу. Організація маркетингової служби за функціональною ознакою забезпечує підвищення відповідальності кожного співробітника за прийняття рішення в рамках власної функції,

виключаючи тим самим можливість дій, за які нікому відповідати. Може здатися, що подібна структурна визначеність, заданість, буде сковувати ініціативу, заохочувати ухилення від прийняття рішень. Насправді, справа заключається в іншому. До того ж функціональні структури - це підрозділ, відкритий для контролю, чітко визначені обов'язки легко порівняти з результатами роботи.

Для формування ефективної програми розвитку підприємства потрібні наукові дослідження й аналіз в області економіки, бізнеса, торгівлі, промисловості, запитів споживачів, продаж продукції, реклами, обробки даних, вивчення конкурентів і прогнозу продаж. Першим етапом даних досліджень є збір і формування інформації у вигляді баз даних для подальшої комп'ютерної обробки та аналізу. Від якості й повноти зібраної інформації залежать рішення, які приймаються. Виходячи з того положення, що статистичні дані зараз не в повній мірі відображають реальне становище справ у економіці, доцільним є проведення приватних досліджень і формування власної статистичної бази, яка в подальшому буде використана при формуванні моделі функціонування виробничої програми підприємства. У роботі запропоновано набір стандартних параметрів вихідної інформації, яка потім систематично збирається й аналізується за допомогою комп'ютерної обробки. При формуванні перспективної виробничої програми підприємства і безпосередньо функціонування підприємства за результатами зворотнього зв'язку вихідні параметри можуть доповнюватися і вивозмінюватися.

Крім того, відділ маркетингу, який постійно виконує аналіз ринку, і, зокрема, діяльність конкурентів, готує пропозиції по розширенню номенклатури та випуску нової продукції,

покращенню характеристик продукції у відповідності з вимогами споживачів. Відділ також бере активну участь у розробці політики цін, складанні сітки цін на кожний виріб на різних етапах його життєвого циклу в залежності від ринків збуту, прийняття відповідних заходів для підвищення конкурентоспроможності продукції.

2.4. Для успішної реалізації своєї продукції підприємству **необхідна перебудова системи управління виробництвом, зміна його орієнтації в спрямуванні складання бізнес-плану, який включає в себе такі складові частини:**

техніко-економічне обґрунтування доцільності виробництва того чи іншого виду продукції;

розрахунок суми необхідних інвестицій для виконання даної програми;

розрахунок терміну окупаємості даної виробничої програми; складання перспективного бухгалтерського балансу;

розрахунок очікуваного прибутку за періодами;

складання кошторисів для виконання проекту;

побудова організаційної схеми виконання робіт;

формування команди (групи) виконавців з переліком спеціальностей і кваліфікацій;

складання календарного плану-графіка виконання роботи з визначенням відповідальних за виконання проекту.

2.5. При розвитку ринкових відносин акценти виробництва фактично зміщуються **на користь розвитку виробничої інфраструктури.**

При існуючому стані основних фондів дуже важливим є визначення міри зносу основних виробничих фондів. Економічна

міра фізичного зносу техніки може бути представлена у вигляді відношення сумарних витрат до вартості повного відтворення обладнання.

Процес оновлення техніки визначає по суті її відшкодування, то одним із джерел фінансування повинен бути фонд амортизаційних відчислень підприємства, який забезпечує мінімум витрат на оновлення. Загальна політика у даному питанні повинна базуватися на перспективних планах технічного переозброєння підприємства та поточних планів оновлення обладнання.

2.6. Для ефективного управління процесом відтворення основних фондів **доцільне впровадження комплексної системи управління ремонтним виробництвом "АСУ - Ремонт"** з підсистемами планування й профілактичного обслуговування та ремонту, планування потреб у запасних частинах, напівфабрикатах і матеріалах, управління запасами й закупкою матеріалів, діагностикою й контролем використання обладнання та блоком економіки ремонтів.

Функції підсистеми економіки ремонтів включають у себе:

складання локальних та зведених кошторисів на капітальні та поточні ремонти;

моделювання графіків проведення ремонтів;

складання титульного списку на проведення ремонтів;

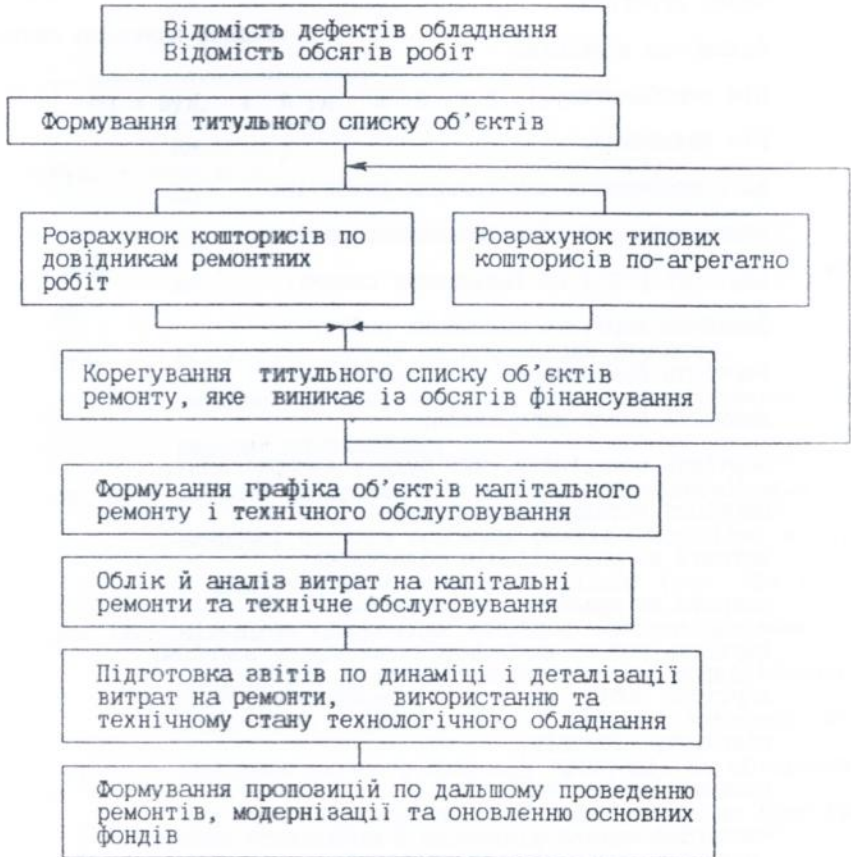
облік і аналіз витрат на проведення ремонтів по об'єктам та виконавцям ремонту;

видача заказів на матеріали службі матеріально-технічного постачання.

Складання кошторисно-технічної документації до 1988 року практично на всіх металургійних підприємствах галузі проводилось вручну. Підприємства не мали реальних можливостей

оперативного корегування плану проведення ремонтів, ефективної організації ремонтного процесу.

На мал. 2 зображена технологічна схема проведення операцій по блоку "Економіка ремонтного господарства" підсистеми "АСУ - Ремонт" підприємства .

Мал. 2. Технологічна схема проведення операцій по блоку "Економіка ремонтного господарства".

В межах програмного блоку обліку та аналізу витрат на проведення ремонту основних фондів формуються **індивідуальні карти по кожному виду обладнання**, які вміщують у себе таку інформацію у виді баз даних:

- код агрегату (інвентарний номер);
- назва агрегату;
- балансова вартість;
- рік виробництва;
- рік придбання;
- дати проведення капітальних ремонтів;
- кошторисна вартість проведення ремонту;
- вартість робіт по титульному списку;
- фактична вартість виконаних робіт;
- вартість будівельних матеріалів;
- вартість нових матеріалів;
- вартість матеріалів, які були у використанні;
- вартість деталей, запчастин;
- витрати на модернізацію обладнання;
- витрати на придбання обладнання;
- вартість робіт, виконаних господарчим засобом;
- вартість робіт, виконаних підрядним засобом;
- кількість відказів;
- причини й види відказів;
- експертна оцінка фізичного й морального зносу.

Інформація по заповненню індивідуальних карт обладнання надходить з блоків програм розрахунку кошторисів на капітальні ремонти, титульного списку, формування графіку ремонтних робіт, а також виходячи з даних проведення технічного обслуговування та ремонту обладнання.

2.7. На основі результатів блоку обліку та аналізу витрат на ремонти формуються показники, які характеризують ефективність використання активної частини основних фондів на підприємстві:

1. Приріст обсягів виробництва продукції ~ПП за рахунок проведення заходів ремонту, модернізації та оновлення активної частини основних фондів.

$$\boxed{\sim\text{ПП} = \text{Вуд.} \times \text{К уд.} \times \sim\text{П} \times \text{Д}} ; \quad (1)$$

$$\text{Вуд.} = \frac{\text{В}_a}{\text{В}_б} ; \quad (2)$$

$$\text{К уд.} = \frac{\text{К}_a}{\text{К}_б}, \quad (3)$$

де

Вуд. - відношення витрат на проведення ремонту активної частини основних фондів аналізованого періоду до базового;

В_а, В_б - витрати на проведення ремонтів та модернізацію активної частини основних фондів відповідно в аналізованому і базовому періодах (тис. грн.);

К_а, К_б - кількість обладнання активної частини основних фондів, яке було відремонтовано або модернізовано відповідно в аналізованому і базовому періодах (шт.);

~П - показник добового приросту продукції на обладнанні, яке було відремонтовано або модернізовано (тис.грн.);

Д - кількість діб роботи обладнання в останній міжремонтний період;

Даний показник характеризує якість проведення ремонту, модернізації або оновлення основних фондів, критерієм у даному

випадку виступає приріст випуску продукції до та після виконання вищезгаданих заходів.

2. Показник $\sim P_{об}$ відображує **рівень інтенсивного використання основних фондів**, тобто випуск продукції у одиницю часу:

$$\sim P_{об} = (P_{а} - P_{б}) \times \Phi_{а} \times \Phi_{б} \times Ц_{сп} , \quad (4)$$

де

$P_{а}$ - середньочасова продуктивність обладнання у фактичний час використання у аналізованому періоді;

$P_{б}$ - середньочасова продуктивність обладнання у фактичний час використання у базовому періоді;

$\Phi_{а}, \Phi_{б}$ - фонд робочого часу обладнання відповідно у аналізованому та базовому періодах (час.);

$Ц_{сп}$ - середньооптова ціна 1 т продукції, яка виготовлена на даному обладнанні (тис.грн.);

3. Показник змінення питомої ваги $\sim P_{п}$ показує **резерви можливого підвищення обсягів виробництва продукції**:

$$\sim P_{п} = (K_{Pа} - K_{Pб}) \times B_{сп} , \quad (5)$$

де

$K_{Pа}$ - кількість працюючого обладнання у аналізованому періоді (шт.);

$K_{Pб}$ - кількість працюючого обладнання у базовому періоді (шт.);

$B_{сп}$ - середня виробка продукції, яка приходить на одиницю обладнання у аналізованому періоді (тис.грн.).

4. Чинник **зміну балансу робочого часу** використання обладнання обчислюється по формулі (6):

$$\sim B_{рч} = (\Phi_{а} - \Phi_{б}) \times P_{ч} \times Ц_{сп} , \quad (6)$$

- Фа - фактичний час використання обладнання у аналізуємому періоді (час.);
- Фб - фактичний час використання обладнання у базовому періоді (час.);
- Пч - середня продуктивність обладнання у аналізуємому періоді (т/час.);
- Цср - середня оптова ціна 1 т продукції, яка вироблена на даному обладнанні (тис. грн.).

По блоку обліку та аналізу витрат на ремонти можливо формування структур різного виду запитів та вибірок інформації, які дозволяють будувати звіти аналізу стану основних фондів підприємства, визначати рівень фізичного та морального зносу обладнання, а також динаміку й структуру витрат на виконання ремонтних робіт та технічного обслуговування обладнання.

Проведення досліджень по даному блоку "Економіки ремонтного господарства" дозволяє отримати необхідну інформацію для формування програми оновлення та реконструкції основних фондів і складання бізнес-плану підприємства на перспективний період.

Слід виділити чинники, які впливають на зниження витрат на проведення ремонту і ведуть до зниження собівартості випускаємої продукції, такі як:

своєчасне оновлення основних виробничих фондів, визначення допустимої межі морального та фізичного зносу обладнання;

формування джерел фінансування постійного оновлення основних фондів за рахунок росту обсягів виробництва і випуску конкурентоспроможної продукції;

організація виконання проведення ремонтних робіт і формування критеріїв оцінки діяльності організацій, які

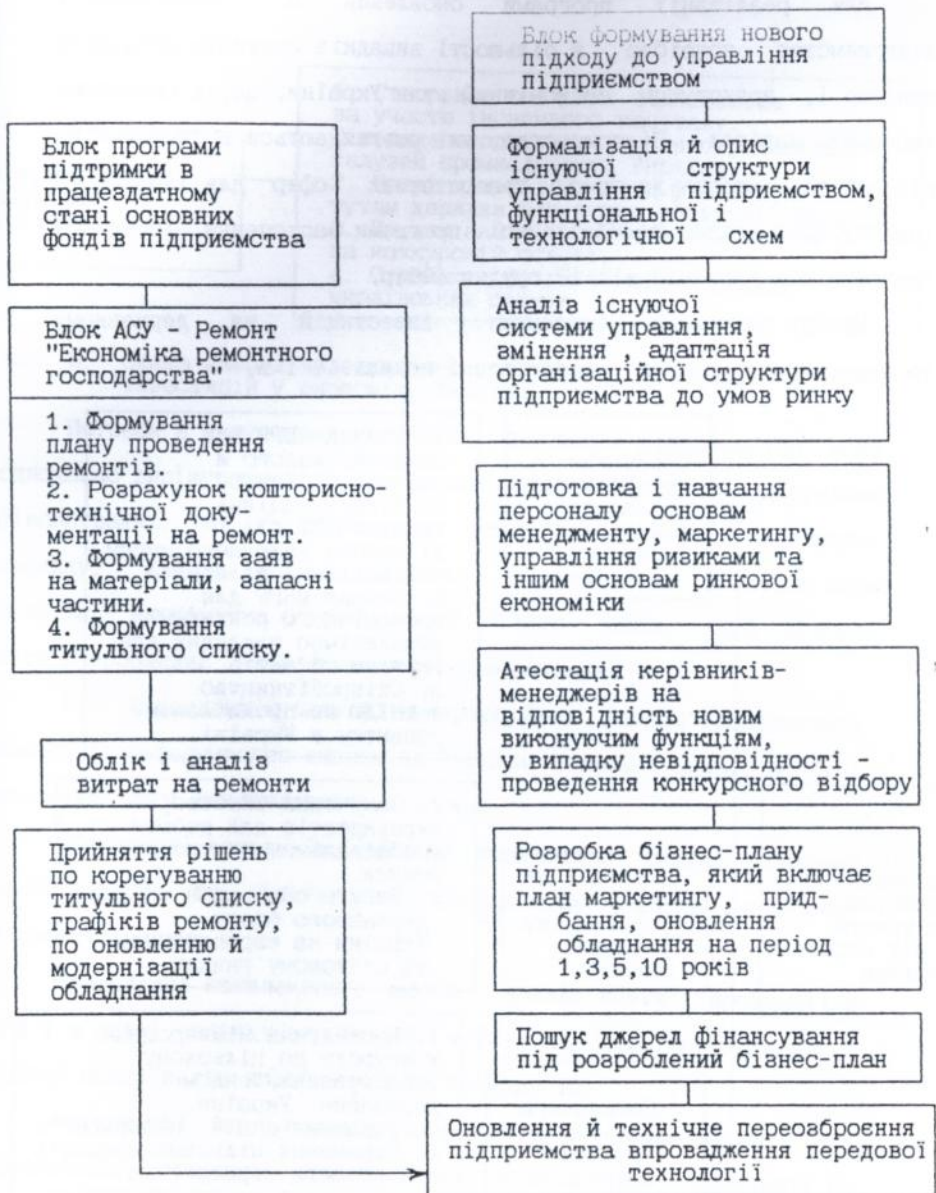
виконують ремонт і забезпечення безперервного циклу виробництва.

2.8. Концепція оновлення та реконструкції основних фондів підприємства в умовах ринкової економіки **повинна базуватися виключно на тій виробничій програмі, яка відповідає умовам ринку.** Тобто, забезпечення функціонування підприємства на існуючому рівні, забезпечення працездатності його основних фондів повинно бути направлено з однією метою - здобуття коштів для інвестицій у нове технологічне обладнання, нові прогресивні технології, які відповідають світовому рівню.

Для надання допомоги підприємствам в оновленні основних виробничих фондів 1 липня 1994 р. на державному рівні було прийнято "Положення № 48/59 про порядок застосування норм прискореної амортизації активної частини (машин, обладнання, транспортних засобів) основних виробничих фондів".

Дозвіл по прискореній амортизації основних виробничих фондів видається, в першу чергу, тим підприємствам, продукція яких орієнтована на експорт і які використовують нові прогресивні технології для випуску нових видів матеріалів, приладів та обладнання. Перевагу при одержанні дозволу отримують ті підприємства, які одночасно здійснюють заходи по масовій заміні зношеної і морально застарілої техніки більш продуктивною або новою.

Нижче (мал.3) приводиться фрагмент системи управління, яка відображає перехід підприємства до ринкових умов і дозволяє реалізовувати програму оновлення основних виробничих фондів підприємства.

Мал. 3. Реалізація програми оновлення основних фондів на підприємствах у перехідний період ринкової економіки.

Для реалізації програми оновлення й реконструкції підприємства потрібно в більшості випадків залучати зовнішній капітал і, враховуючи економічний стан України, це, в основному іноземний капітал. Підприємства, які розглядаються в дисертаційній роботі, входять до списку пріоритетних сфер для іноземного інвестування згідно до "Державної програми заохочення іноземних інвестицій в Україні" від 17 грудня 1994р.

Методи залучення іноземних інвестицій на державному та недержавному рівнях представлені на мал. 4 і 5.

Мал. 4. Схема джерел залучення іноземних інвестицій у економіку України (за участю і під гарантії держави).

Недержавне залучення капіталу

1. Створення спільних підприємств за участю іноземного капіталу. Пільгове оподаткування для стратегічних галузей промисловості України.
2. Прямі цільові кредити фінансовим інститутам держави без вимог урядових гарантій.
3. Продаж акцій іноземним інвесторам на конкурсній основі.
4. Отримання кредитів під гарантії українських банків.

Мал. 5. Схема джерел недержавного залучення іноземних інвестицій у економіку України.

Потреби в залученнях зовнішніх інвестицій підприємства може одночасно вирішуватися за альтернативними вищезгаданими джерелами фінансування, як на державному рівні, так і в приватному порядку. Але в кожному випадку підприємству потрібно мати техніко - економічно обґрунтований бізнес - план, який повинен бути розроблений за міжнародними стандартами.

2.9. В заключній частині дисертаційної роботи пропонується концепція реформування економіки України в умовах ринку, основні положення якої заключаються у такому:

збереженні напрямків розвитку традиційно сильних галузей промисловості та сільського господарства, досвіду виначених сегментів ринку;

проведенні комплексного аналізу ринків збуту продукції в СНД і в світі, оцінці виробничого потенціалу України, здійсненні пошуку нових видів виробництва та технологій;

орієнтації на передові перспективні технології, які дозволяють успішно конкурувати українській продукції на

світовому ринку;

формуванні в економіці замкнутого виробничого циклу, який дозволяє випускати продукцію відповідно до міжнародних стандартів якості, тобто організації повного циклу виробництва за такими основними галузями господарства: гірничодобувна, гірничозбагачувальна, металургія, машинобудування, хімічна промисловість;

орієнтації економіки на експорт. Значна доля експорту перевищення над імпортом дозволить Україні мати стійку національну валюту и дозволить підтримувати оптимальне співвідношення платіжного балансу;

визначенні стратегічно важливих галузей промисловості і підприємств для економіки України, залученні інвестицій та забезпеченні сприятливих умов розвитку (пільгове оподаткування, захист внутрішнього ринку и т.п.);

визначенні 15-20 критичних проектів для економіки України в стратегічному плані, реалізація яких у відносно короткий термін дозволить нашій країні зайняти гідне місце на світовому ринку.

Реалізація приведеної концепції на макроекономічному рівні створить передумови ефективного впровадження програми відновлення основних виробничих фондів промисловості України, що, в свою чергу, забезпечить випуск конкурентоспроможної продукції на світовому ринку.

3. ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ РОБІТ, В ЯКИХ ВІДОБРАЖЕНО ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ.

3.1. Кольцов В.А., Бершадский В.Ф., Спасов Ю.В. и др.
Автоматизированная система разработки сметно-технической

документации, учета и анализа затрат на капитальные и текущие ремонты металлургического оборудования // Металлургическая и горнорудная промышленность. - 1987. N4. - С.55-56. - 0.1 д.а.

Особистий внесок: розроблено програмно-технологічні комплекси "Кошторис" та "Облік" для ремонтних господарств металургійних та трубопрокатних заводів.

3.2. Чередниченко Н.А., Панченко А.А., Спасов Ю.В., Стюпан В.В. Повышение качества планирования поставок железорудного сырья на производство чугуна с применением персональных ЭВМ и экономико-математических методов: методика, алгоритмы, программы - Донецк: ИЭП АН УССР, МЧМ СССР, 1988. - 29 с. - 2,3 д.а.

Особистий внесок: розробка економіко-математичної моделі планування поставок залізорудної сировини для виробництва чавуну.

3.3. Чередниченко Н.А., Спасов Ю.В., Кольцов В.А. и др. Повышение качества управления ремонтами металлургических агрегатов предприятий: методика, алгоритмы, программы - Донецк: ИЭП АН УССР, МЧМ СССР, 1988. - 55 с. - 3,2 д.а.

Особистий внесок: розроблено методи оновлення основних виробничих фондів, програмно-технологічний комплекс "Економіка ремонтного господарства" металургійних та трубопрокатних заводів.

3.4. Чередниченко Н.А., Вышиванова В.А., Спасов Ю.В. и др. Методические рекомендации по оценке изменения экономической эффективности деятельности промышленных предприятий (методика повышения качества управления (I-я редакция). - Донецк: ИЭП АН УССР, МЧМ СССР, 1988 - 158 с. - 10 д.а.

Особистий внесок: розроблено показники ефективності використання основних виробничих фондів.

3.5. Спасов Ю.В. Интенсификация использования основных фондов за счет рациональной организации ремонтов. // Интенсификация промышленного производства в условиях перехода на полный хозрасчет. : Сб. научных трудов. - Днепропетровск: ДГУ, 1989. - С.57-60 - 0.2 д.а.

3.6. Чередниченко Н.А., Трегуб Н.Н., Чередниченко А.Н., Ткаченко В.А., Спасов Ю.В., Саанец И.Л. и др. Влияние рыночных преобразований на эффективность промышленного производства: Препр. докл. - Днепропетровск, Донецк: ИЭП НАН Украины, -1995 - 27 с. - 1,3 д.а.

Особистий внесок: розроблено основні напрями ринкових перетворень у промисловості.

3.7. Чередниченко М.О., Чередниченко О.М., Спасов Ю.В., Трегуб М.М. та інші. Програма соціально-економічних перетворень у суспільстві України (перша редакція) - Київ, Донецьк: ІЕП НАН України, 1994. -37 с. - 1,7 д.а.

Особистий внесок: розроблено засоби структурної перебудови промисловості.

S U M M A R Y

Spasov Y.V. Fixed assets renovation and reconstruction under market economy environment (new management approach establishing).

Dissertation in the form of manuscript for a scientific degree of the Candidate in economic science on the speciality 08.02.03 - Management, planning and state regulation of an economy. Institute of Industrial Economics NAS of Ukraine, Donetsk, 1997.

Dissertation includes theoretical generalization and new methodics approaches in the enterprise management under market economy environment, fulfilment of fixed assets renovation and reconstruction.

Scientific principles and methodics recommendations, received as a result of researches in the field of the fixed assets renovation and reconstruction are defenced.

In the dissertation integrated fixed assets renovation and reconstruction approach is proposed into market economy conditions and state situation consideration, on the conceptional level enterprise management system is presented during market economy transition period.

For major repairs and maintenance process management, and analysis of maintenance expenses accounting, programm-technological system "Maintenance Economy" of the Computerized Maintenance Management System is elaborated and implemented on the metallurgical and tube plants.

А Н Н О Т А Ц И Я

Спасов Ю.В. Обновление и реконструкция основных фондов в условиях рыночной экономики (формирование нового подхода к управлению).

Диссертация в виде рукописи на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.02.03 - Управление, планирование и государственное регулирование экономики. Институт экономики промышленности НАН Украины, Донецк, 1997.

Диссертация содержит теоретические обобщения и новые методические подходы в управлении предприятием в условиях

рыночной экономики, проведения обновления и реконструкции основных фондов на предприятии.

Защищаются научные положения и методические рекомендации, полученные в результате исследования проблем управления обновлением и реконструкцией основных производственных фондов предприятия.

В диссертационной работе предложен комплексный подход к проблеме обновления и реконструкции основных фондов с учетом новых рыночных условий и экономического состояния государства, на концептуальном уровне представлена система управления производством на предприятии в переходный к рыночным условиям период.

Для управления процессом капитальных ремонтов, учета и анализа затрат на проведение ремонтов оборудования разработан программно-технологический комплекс "Экономика ремонтного хозяйства" подсистемы "АСУ-Ремонт", реализованный на металлургических и трубопрокатных предприятиях.

А Н О Т А Ц І Я

Спасов Ю.В. Оновлення та реконструкція основних фондів в умовах ринкової економіки (формування нового підходу до управління).

Дисертація у вигляді рукопису на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.02.03. - Управління, планування та державне регулювання економіки. Інститут економіки промисловості НАН України, Донецьк, 1997.

Дисертація містить теоретичні узагальнення та нові методичні підходи до управління підприємством в умовах ринкової економіки,

проведення оновлення та реконструкції основних фондів на підприємстві.

Захищаються наукові положення та методичні рекомендації, які одержано в результаті досліджень проблем управління оновленням та реконструкцією основних виробничих фондів підприємства.

У дисертаційній роботі запропоновано комплексний підхід до проблеми оновлення та реконструкції основних фондів з урахуванням нових ринкових умов та економічного стану держави, на концептуальному рівні запропонована система управління виробництвом на підприємстві в перехідний до ринкових відносин період.

Для управління процесом капітальних ремонтів, урахування та аналізу витрат на проведення ремонтів обладнання розроблено програмно-технологічний комплекс "Економіка ремонтного господарства" підсистеми "АСУ-Ремонт", який реалізовано на металургійних та трубопрокатних підприємствах.

Ключові слова: оновлення, реконструкція, основні виробничі фонди, управління, організаційна структура, маркетинг, капітальний ремонт, ринкові стосунки, бізнес-план, інвестиції.

433678

АВ 38.240

Підп. до друку 15.05.97 Формат 60x84/24. Папір друк. №3
Офс. друк. Обл.-вид. арк. 1,0. Тираж 100 прим. Замовлення № 341
320048, Донецьк, Університетська, 77 Безкоштовно
Ротапринт ІСП НАН України.